

## Nemzeti Társalkodó

Augustus 4dik napján 1835.

## Eustach a' szerecsen.

Közelebbről egy szegény szolga, egy hajdoni szerecsen rab halt-meg Párizsban, ki nem csak házi erényekkel díszlett, hanem az emberi névnek is becsületére szolgált. — Ennek neve *Eustach*, ki *St. Domingo* szigetében *Belin Villeneuve* cukkor plánta birtokosnak uradalmában 1774ben született. Gyermek korától fogva került ez az ifju fekete társaságát, 's mindég a' fejérek közt kívánt lenni, reménlvén, hogy így értelmi tehetsége fejlődését sokat segítheti elő. — E' különös hajlandóság és indulat arra bírák tulajdonossát, hogy őtet azon európaiaknak szolgálatjára fordítsa, kik a' cukor készítésben felügyelettel voltak. Itt az ifju szerecsen oly jól, hiven, 's becsületesen viselte magát, hogy őtet legkisebb büntetéssel sem büntették, 's midőn urait ez által rendkívüli szelid bánásra bírta, egyszersmind az azon és más szomszéd cukor gyárokban dolgozó szerecsenek felett is felemelkedett értelmi tehetsége által nagy befolyást gyakorolt, de ezért ő legkevésbé sem fuvalkodott

fel. Míg *Belin* úr Európában utazott, az alatt kitörtek *St. Domingo* szigetén a' lázzadás első jelei. *Eustach* ekkor csak 18 — 20 éves vala. Ekkor kezdette ő életét hiv rágaskodás, elszántság és ön áldozatok által kijelelni, 's igen helyesen jegyezte-megról-la egy híres agyvelő és koponya tudós, a' nélkül hogy őtet közelebből esmerte volna, csak koponyája vizsgálata után hogy: „nál-la a' ravaszság és bátorság, a' jó szívü-ség és értelmesség szolgálatban valának.“ A' fellázadt szerecsenek semmit sem rejtet-tek-el előre kigondolt terveikből *Eustach* elől, ki is a' szerecsenek iránta való bizo-dalmát arra használá, hogy a' gyarmat la-kossait előre tudósíttá az őket fenyegető ve-szedelemről. E' nemes lelkü kémség által több mint négy száz fejéreknek tartá-meg életeket. Nem sokára a' sziget északi részé-ben a' lázzadás teljesen lecsendesítetett, 's *Belin* úr visszatért *St. Domingoba*. A' hiv néger, ki ura távol létében annyi szerecsen tulajdonosokat tett urrá, a' hány szerencsét-leneket megmenthetett, rendkívül örvendett ura viszont látásán. De a' *convent* által a' lázzadók megfenyítésekre ide küldött bizto-soknak *Santonarnak* és *Polverelnek* hirdetmé-nyei újra fellobbantották a' csak hamvában senyvedő lázzadás tüzét, 's csak hamar mi-dőn a' *Capi* \*) erőszakos gyujtogatások hi-

\*) *Cap* nevezet alatt több hegy csúcsok esmere-tesek, az itt említett déli Ámerikának *Sz. D o m i n g o* szigetével által ellenben álló csúcsa.

rét megvinnék, azt mondá *Pitt*: most már a' francziák égetett nádmézzel ihatják kávéjokat. *Eustach* a' lázzadás ujabbi kiütésével urát a' czukor gyárookban nem tartván bátorságban, elrejtette őtet az erdők méjjebe, 's az ő élelméről és tápláltatásáról gondoskodást néhány biztosabb szerecsen feleire bizta. — *Belin* úr *Limbei* maire volt ekkor, 's ezért a' convent biztossai megtalálák, hogy *Lasalle* generál számára ki hitvessével együtt a' *Caphöz* szándékozott, szekeret és lovakat rendeljen. Nagy aggodalomban vala ekkor *Belin* úr, mivel ha rejtek helyét elhagyja, tudta hogy bizonyos halállal menyen szemközt. *Eustach* a' nehéz körülmények közt feltalálja magát, felkeresi hirtelen *Polverel* és *Santonar* biztosokat és jelenti, hogy az ő ura a' lázzadás elől elszaladott 's nem tudják hová lett, de ő kész a' biztos urak hivatalos megtalálásoknak legottan eleget tenni. Ajánlata legottan elfogadtatik, és így elfordítja a' figyelmet a' szerencsétlen *Belin*-ről, finom tettetéssel fogadja a' biztosok reáhalmozott dicséretét, 's maga mint posta kocsis, elviszi *Lasalle* generált hitvessével együtt rendeltetése helyére. Midőn ez utjából *Limbebe* visszatérne, egy egész háznépet talált, mely a' *capi* égés elől elszaladott volt; a' szerencsétlen háznép öt személyből állott, u. m. a' ház atyjából, anyjából, és ezeknek három kisdéd gyermekeiből. *Eustach* legottan felvevé ezeket szekereére és mindeniket

megszabadítá. — Végre alkalom adódék, hogy urát is minden ötet környékező veszélyektől megszabadítsa. Egy ámerikai hajó *Lim-bében* vasmacskára szállott, *Eustach* legottan a' hajó kapitányához ment, véle a' *Belin* át szállítása felől megegyezik és éjféiben szerencsésen hajóra is szállítja azt, ki nek életét oly gyakran megszabadította. De ezzel még nem volt minden megtéve, *Belin* ekkor a' legnagyobb szükségben volt. *Eustach* tehát legottan a' cukor gyárba szalad, egybegyűjti a' gyárban dolgozó szerencseneket, és szivre ható ékes beszéddel szollván hozzájuk, ötszáz szerencsen rab közzül, kik a' gyárban dolgoztak, háromszáz hatvan ötöt ékes és érzékeny lelkes beszédével arra indit, hogy mindenik egy hatvan fontot nyomó nádméz darabot vitt a' hajóra *Belinnek* 's midön *Belin* ezért nekie, mint hivség angyalának könyes szemekkel hálálkoznék 's jóságát köszönné, *Eustach* térdre borula *Belin* előtt 's számtalan jótéteményeiért csak ez egy kegyelmet kérte jutalomul magának, hogy engedné-meg ötet követhetni és egész életében neki szolgálhatni. — Megindulással fogadá *Belin* a' hiv rabszolga ajánlatát 's útnak indulának az ámerikai hajón, de alig utaztak két napot, midön a' hajót angol rablók megtámadák és elvevék. Képzelné a' hiv *Eustach* aggodalmát, ura, kihez anyira ragaszkodék fogságban, kirabolva és minden segéd eszköztől megfosztva vala. De a' hiv szolga még sem csüggede-el, ő igen ügyes

szakács volt, 's főzés mesterségére számola egyedül, hogy ez által a' rabló hajó három felügyelőinek hajlandóságokat megnyerhesse. Kevés napok múlva kedvenczekké is leve a' rablóknak az ügyes szerecsen, minden nap más tál étkek, újabb és váratlanabb, jó ízű csemegék jöttek fel az asztalra, és a' rablók felejtve a' hosszas tengeri utazás unalmait, nagyon jól találák magokat hajón 's még attól tartottak hogy igen korán érkeznek-meg *Bermuden* szigeteire. Azonban míg nyájas készsége által mulattatá a' hajó tulajdonosokat, alattomban árulóvá lett *Eustach* 's kedves ura megszabadításán gondolkozott. — Egykor midőn a' rabló hajó igazgatói kelleténél jobban vendégeskedtek volna, *Eustach* kivont kardal reájok rohan, *Barnett* kapitány egy töltött fegyverrel, és egy más utas felvont pistolyal nyombankövetik a' szerecsent. Az igazgatók közül az egyik felugrik mindjárt és segítséget akar kiáltani, de *Eustach* egy csapással lemetszi karját, és a' más két igazgatók ennek látására töstént éltek megtartásáért esdeklének. Ezen csak egy pillanatig tartó harcz alatt a' hajón lévő utasok hatalmokba ejtik az angol hajós legényeket és *Barnett* kapitány saját hajóját megszabadítván, azt *Eustach* három fogoly vezéréivel, rendeltetése helyére *Baltimoreba* szerencsésen elviszi. *Baltimoreba* megérkezve, itt *Belin* úr és szabadítója igen sok szerencsétlen *St. Domingoi* lakósokat találtak, kik az előtt kevéssel minden fé-

le bővség közepette voltak, és most mindentől megfosztatva itt kerésvén menedéket, csak a' *baltimorei* polgárok adakozásokból nyújtották életeket. Azon forró vágy, hogy ezen szerencsétlencen segíthessen, *Eustach* szorgalmatos munkássága által egy kicsin kereskedést nyitattott-meg, melynek jövedelméből a' hajdoni gazdag, most pedig szerencsétlen szegényeket felsegélteni a' jó rabszolga egy napon sem mulatá-el. Azonban az 1794-dik év kezdetében úgy látszott, hogy *St. Domingo* újra lecsendesedett. A' spanyolok *Dauphin* erősségét tartották sergeikkel meg-rakva, az angolok pedig *St. Miklós* fokát, *Jeremiet*, *Port au Princet* és a' sziget nyugoti részének még egy néhány pontjait. Az elvándorlott lakosok között mint egy százan 's ezek közt a' hiv szerecsen is, *Belin* urral elkivánák hagyni számkivetések komor hely-jét 's e' végre egy hajót bérlettek meg magok számokra, mely őket *Dauphin* erősségé-be vigye. Utozások szerencsés vala 's az u-ton az egész társaságnak *Eustach* szolgált, 's minden utasak számára főzött. De alig szállottak ki a' partra, midőn azon szomorú hir-rel lepték-meg a' szerencsétlen vándorokat, hogy egy 20,000 szerecsen felkelőkből alkotott sereg *Jean Francois* vezérlete alatt a' a' városhoz közel táboroz. Az erősségben hatszáznál több fejérek valának, kiket ha a' spanyol őrző sereg fegyverrel és katonákkal segít vala, a' *Jean Francois* csapatjának bátran ellent állhatott és az erősséget megol-

talmazhatta volna. De a' spanyol őrsereg vezére kemény szívüleg megtagadá a' fegyvert a' szegény szorongattatott lakósoktól. Mihelyt megtudták ezt a' szerecsenek, legottan az erősségre rontottak és itt három ezer fegyveres spanyolok láttára több mint öt száz fejéreket gyáva módon meggyilkoltak. *Belin* úr ekkor a' sokaság között barátjától elszakadva csak egy spanyol kapitánynak köszönheté szabadulását, ki előtt magát felfedezte. A' hiv *Eustach* felette sokáig, de hasztalan keresé őtet, 's midőn soholt nem találhatá, remélvén hogy talán valaha még is feltalálandja, legalább ura féltőbb vagyonjait kíváná a' pusztitástól megóvni. E' célból elment a' lázzadó szerecsenek vezérének *Jean Francois*nak hitvesséhez, azon kérte őtet, fogadná-bé e' kevés drágaságokat gondviselése alá, állitván hogy ezeket hajdoni ura *Belin* úr, midőn megholt, végrendelésében nekie adta. Az asszony engede *Eustach* kérésének 's legottan egy óra alatt a' szekrény és az ezüsttel tele láda bátorságba voltak helyeztetve. — Ez után keresztül futá *Eustach* a' vér-ontás helyét 's vizsga szemekkel nézett-meg minden halottat, ha valyon azok közt nem találja-é fel gazdáját. Később a' spanyol erősségben megtudta, hogy *Belin* úr megszabadult és az ángolok birtokában lévő *St. Miklós* fokára által evezett. *Eustach* mindjárt hozzá kívánt volna menni, de előbb *Jean Francois* hitvessétől a' nálla lett vagyont által kelle venni; az asszony ezt

nem akará oly könnyen kibocsátani, azért néhány szerezcsenek segedelmével egy éjjel kilopta *Eustach* a' házból mind azon ládákat, melyek urának minden vagyonját magokban rejtették. *Eustach* megérkezését *St. Miklós* fokán egész pompával innepelték, mivel *Belin* úr elbeszélte volt már a' derék szerezcsenek minden érdemeit; győzedelmi pompával vitték őtet minden felé, mindenütt követték, hódolással és bámulással fogadták. Azonban *Belin* úr itt csak kevés időt mulatott, az angol sereg birtokában volt *Port au Prince* is, mely egyszersmind az igazgatás lakhelyéül is szolgált. *Belin* úr ide jött tehát, és itt a' fő igazgatótól legottan a' titkos tanács elnökének neveztetett-ki. *Eustach* legottan azzal foglalatoskodott, hogy urának új hivatalához illő ház tartást szerezzen. *Belin* úr a' bőséghez és jólléthez szokva nem tudhatta, hogy azon kényelem és csinosság melyel környékezve volt, egy részint a' hív szolgának keresményéből telteki, a' gazdagok rendesen lassuk és lágy melegek a' háládatosságban, de ez nekik, a' bővséghez szokottaknak, a' szükségét 's nyomorúságot nem ismerőknek, 's ezért a' jó tett becsét, érdemét megmérni, igazán méltánylani nem tudóknak, megengedhető, különben is már sokkal többel tartozott *Belin* úr a' hív szerezcsenek, mint sem azt hálájával soha lefizethette volna. Kevés idő telve *Belin* úr szabaddá tette őtet, mi a' gyarmat lakóinak gondolatjok szerint igen nagy jótett egy rabszolgára nézve,



de *Eustach* ezt csupa külső czeremoniának tekinté, mely az ő eddigi elhivattatásában semmit sem változtathatott; az ily embereknek sorsok 's elrendeltetések nem függ emberi törvényektől. — *Belin* úr egykor sajnálkozva emlité, hogy szerencsenjét gyermekkorában olvasni taníttatni elmulasztá, midőn most meggyengülvén saját szemei világa, segíthetne néki az olvasásban. A' derék szerencsen mihelyt ezt hallá, tanítót fogada, ki őtet olvasásra oktassa, és hogy szolgálatja e' miatt csonkulást ne szenvedjen 's ura előtt is szándéka rejtve maradjon, olvasás tanulásra, a' hajnali négy órát választá; három hónap mulva jól olvasott már, 's *Belin* urat véletlen lepte-meg egykor ez örömmel, midőn egy hirlapot kezébe vévén, azt igen tisztán érlehetőleg felolvasta. — Midőn *Toussaint-Louverture St. Domingo* igazgatója lett, visszahívta a' hajdoni birtokosokat, biztosítván őket bátorságos megmaradások felől. — *Belin* úr is engedett a' hívásnak, visszatért *St. Domingoba*, által vette régi czukkor gyárait és ültetvényeit 's itt békében és csendesen élt, mind addig, mig *Leclere* general *Toussaint-Louverture*-nek minden tetteit megsemmisité és a' *St. Domingo*i telepítvényt végkép elenyészteté. *Belin* úr 's hív barátja megszabadultak ekkor is; *Belin* később megvakult és meghalt, minden vagyonját hiv barátjának hagyván. — *Belin* ur halála után sem szünt-meg *Eustach* a' jótételtől, a' szegényeknek, pénzt, köntöst és eledelt osz-

tott ki, árva és szegény gyermekeket táplált, nevelt és taníttatott, 's végre midőn jótékonyágával mindenét kiosztotta és magának semmije nem maradt, *Rochambeau* generalhoz szolgálatba állott, 's véle általt ment előbb Angliába, azután pedig Franciaországba. Az 1812ik évben Párizsba érkezvén, egy napot sem mulata-el, melyben jótéményjét nem gyakorolná; szegényeket nevelt-fel, kik kézi mesterségek által familiáknak lettek fenntartóivá, beteget ápol és gyógyíttatott, kik egészségeket vissza nyerve munkás és hasznos polgárok, derék hazafiak lettek. A' párizsi Akadémia a' *Mont-hyon* által erények' jutalmazásául alapított intézetnek legelső kiosztandó jutalmát 1832-ben e' rendkívüli embernek ítélte, az olvasó megítélheti ha valyon ezt megérdemlette-é? *Eustach* meghalt ezen évben marczius 15én hatvanegy éves korában. Egy oly nép, mely az erényt szintugy tiszteli és imádja, mint a' dicsőséget és láng elméket, e' szegény szercsennek oszlopot emelt volna.

---

A' régiek különböző vallásos

K é p z e t e i k.

(folytatás)

Minthogy pedig rendes írás módja nem lévén, 's holmi tudományokat csak jegyek és beszédek által közölvén másokkal, így majd

csak házoknépei tudhattak valamit, és a' tudományok kevés embereknél kapván helyet, a' köznép mély tudatlanságban maradt és babonákba keveredett.

Továbbá: Ezek a' kevés számból állott tanultak arra törekedének, hogy a' népet bámulásba, 's az által magokat nagy tekintetbe, tiszteletbe helyeztethessék, melyeket ily módok mellett nyertenek-meg. A' napfogyatkozásának idejét, óráját előre hirdették. A' betegeket meggyógyították. A' kigyókat megfogták meztelen kezeikkel. Ezekből a' köznép azt hitte, hogy azoknak az égi hatalmasságokkal atyafiságos egyben köttetéseik vagyon, következőleg, jót is, rosszat is hozhatnak az emberekre; azért is tolmácsokul vették-fel őket, hogy az Istenekkel általok közöltessék kívánságokat, és itt állottanak elé a' társaság kebelében némely csapodár hizelkedő, testi lelki követelt orvosok, csillag vizsgálók, kik minden hatalmat körmeik közzé kaparitottanak. Ezek mind együtt a' religio neve alatt megfundálták a' ministeriumok csudállatos bizodalját, a' világsodás tudományos monopoliumát önn magoknál tartván.

Ezen okok és helytelen képzetek sok rendetlenségeket szültenek a' vallás-tudományára, az erkölcsre és a' tráditiókra nézve is; mivel elsőb a' csillagok földi állatok neveikre kereszteltetvén, állati tulajdonságoknak gondolták az állatok neveikre keresztelt Isteneket, és semmi különbségeket

nem tartottak, a' csillag és állat Istenségek között. Nap Isten, Farkas Isten, Ormuzd, és Ibis Isten végre mind egy tekintetbe jö-  
vén az ember előtt, ítélete rendetlenségbe hozatott, és erkölcsi misége megrontatott.

Minthogy minden familia, háznép vál-  
lásbéli szokása szerént a' csillag Istenek köz-  
zül egy egy pátronust tartozott választani  
magának, 's minthogy már a' kutya is helyt  
talált volt a' csillag Istenek között, az ilyen  
Istenségnek tulajdonságai által-költözvén az  
ötet követők és tisztelőkbe, innen az, a' ki  
a' kutya csillag Istenséget tartotta patronus-  
sának, gyűlölte a' farkas Isten követőit. A'  
bika csillag Isten tisztelője utálta azon em-  
bert, a' ki ökör húst evett, és innena' Re-  
ligio rugó lett a' veszekedésre, gyűlölségre,  
és babonás bálványozásra. —

Minthogy végre a' csillagzatok nevei-  
ket, hogy isteni pártfogásokat megnyerhessék,  
egész tartományokra, népekre, folyó vizek-  
re ruházták, sok tartományok, népek és fo-  
lyó vizek megistenesítettének, melyből his-  
toriai, geographiai és mythologiai zavarok  
támadván, majd a' maradék nem tudott kü-  
lönbséget tenni a' tartományok, népek,  
vizek, és maga istenei között, azonban majd  
némely nékiek tulajdonított tettek által  
az elsőben állat, azután csillag Istenek em-  
berekké, hérosokká változván a' nép szá-  
jában, a' földi királyok mustrául vették-fel  
az ilyen Istenek tulajdonságaikat, és a' kö-  
vetés által hadakozók, hódoltatók, vért szom-

juhozók, henyék lettenek, és a' Religio megszentelte a' despoták nak veszettségeket, és megromtotta az igazgatásnak alapját.

#### IV. A' dualismus vagy két istenség tiszteletéről.

Minekutánna a' papság a' világ alkotmánya tanulásában bizonyos elő lépéseket tett, újabb meg újabb hypothesiseket, véleményeket hordott fel, melyekből ugyan annyi theologiai rendszerek állottanak elő: Ugyan is kitanulván a' kereskedésre járó hajósok által, hogy a' föld golyóbissa kerek formájú, egy új theoria fedeztetett-fel a' papok fejében, észre vették t. i. hogy a' természet munkája, az ő esztendei kerületében két fő részekre oszlik, t e r e m t és r o n t, u. m. a' nyári 6 hónapok alatt mindének szaporodnak, a' téli más 6 hónapok idején pedig mindének elenyésznek, mintegy halva hevernek; innen clyan véleményre jöttek, hogy a' természetben két egymással ellenkező hatalmasságok légyenek, és azok között egyik t e r e m t, a' más r o n t; ilyen szemponthól indulva, az éghajlatot is két részekre osztották; a' nyári csillagzatot felső birodalomnak, a' télit alsó tartománynak nézvén 's minthogy a' nyári csillagzat meleget adott, termést hozott, ezt a' virtus, a' bölcsesség országának, az égi hatalmasságok véd angyalok lakhelyének mondották; a' téli csillagzatot pedig, minthogy ekkor többet se-

tétség szokott lenni, setétség országának, gonosz lelkek lakhelyének, pokolnak nevezték.

Ennél fogva az astronomiai historiából politikai historia vált, mintha azon csillagok élő polgárok, az ég, földi emberek országa lett volna. És minthogy a' földi országoknak monarchájok szokott lenni, amaz égi, és világosság országa a' Nap-Istent nyerte királyának, a' más égi, de setétség országa pedig különböző népeknél különböző uralkodót kapott, úgy mint:

Az Egyiptomiak a' setét ország királyává tették a' *Scorpiot*: mert a' téli jegy csillag volt.

Annak utánna Typhont, Medve csillagot, mivel ezen csillag esőt szokott jelenteni feltetszésével.

A' Persák a' Kígyót tartották a' setét ország királyának, de az Arimán neve alatt a' Zoroáster elve szerént. — Ebből lett az Éva kígyója, mint a' sátán symboluma. A' Siriaiak a' Vaddisznót, mint az Adonis Isten ellenségét, mivel ez ölte-meg Adonist, mint téli jegy és már a' 'Sidók és Törökök azért nem eszik a' disznó hust, mint gyilkos, és a' sáros mocskos helyet szerető állatét, melynek megételét a' memphisi, báálbeki papok tiltották meg. Az Indiaiak a' setét birodalom királyának Chibent tartották, ennek előtte pedig a' görögök, és romaiak Plutot. A' világosság országa királyának, mint jó Istennek tiszteltetése szeretetben, örvendezésben, táncokban, és vendégeskedésekben állott,

és áldoztanak neki téjjel, mézzel, jószagu fűvekkel.— A' setét ország király Istenének tiszteltetése pedig állott félelemben, rette-gésben, és innen vették eredeteket, a' val-lásos kesergés, penitentzia, böjtölés, test sa-nyargatás:

*Jegyzés:* Typhon tészén víz áradást, víz özönt, a' Görögöknél és a' Persáknál, mely a' télnek, essőzésnek volt jegye, és így víz özön telet, tűz özön, mely a' vilá-got elégeti, nyarat jelelnek.

Az Egyiptomiak a' világnak tűz által le-endő elvesztése emlékezetére talismát, ba-bonás nyakba kötöt viseltek és a' leghosz-szabb napot meginnepelték, a' mikor holmi veres jegyeket tettek a' házok falára, azt ír-ja *Porphyrius*. Ekkor szokták jární a' tűz-tánczot. —

Erdélyben az Oláh gyermekek Husvét hetében a' kertekben holmi falevelekből tű-zet rakván, a' lángon keresztül ugrálnak; kétség kívül ez nállok Egyiptomi maradvány, a' tűz táncz innepi czérémoniából. —

*Jegyzés:* A' nap fordítót Rák kapujá-nak, tűz kapunak nevezték az Egyiptomiak, minthogy ekkor nyillik az idő nyári meleg-re. A' Bak jegyet a' víz özön kapujának ne-vezék, azt hívén hogy az égbe menő lelkek meg ferednek vagy megsüttetnek. Né a' tűz és víz által való megtisztulás Zoroáster-nél! Innen vagyon a' Zoroáster Mytras nevű szt. könyvében a' keresztelés és a' lángokon va-ló által ugrálás eránt tett rendelés, mely

napkeleten már Mózsés előtt gyakorlásban volt. — Ezek közzül az egyik a' nyár, másik a' tél béállítására mutat. (folyt. következik).

### Oltalom-kisérők.

*Sylla* elküldvén *Crassust* ujonczok szedésére, ez tőle oltalom-kisérőket kért, mivel ellenséggel tőlt országon kellett átmennie. *Sylla* így válaszolt: „Én melléd adom a' te atyádat, a' te öcsédet és atyádfiait, kik mind oly érdemtelen halállal multak-ki, és a' kikért én most bosszút állani kívánok. Mind ezeket a' te oltalmadra adom.“ — Szárnyakat adott ezen mondás *Crassusnak*, 's jól végezte küldetése célját.

### V. Károly császár klastromban.

*V. Károly* elhagyván a' császári thronust, *Estremadurában* egy klastromba vonult 's itt mechanikával, 's szerzete kötelességeivel tölté idejét. Egykor rajta lévén a' sor felkölteni a' barátokat, egy álmos ujonczot igen erősen felrázott. Az ifiu mérgesen felugorván ágyából, így szóllította meg: „Nem volt-é elég, hogy a' világot háborgattad, ide is eljöttél, hogy háborgasd azokat is, kik lemondottak arról?“ —

### Elmés mondás.

A' gyermekeket játékkal, az embereket beszéddel kell kielégíteni.

*Lysander.*